

Sygn. akt II CSK 681/08

POSTANOWIENIE

Dnia 15 maja 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Helena Ciepla (przewodniczący)

SSN Barbara Myszka

SSN Hubert Wrzeszcz (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa S. – D.G. - Spółki Jawnej
przeciwko Prezydentowi Miasta P.
o ustalenie ,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 15 maja 2009 r.,
skargi kasacyjnej strony powodowej
od postanowienia Sądu Okręgowego w P.
z dnia 5 lutego 2008 r., sygn. akt [...],

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 28 sierpnia 2007 były Sąd Rejonowy w P. odrzucił pozew, ponieważ Prezydent Miasta P. – wskazany jako pozwany w sprawie – nie ma zdolności sądowej.

Sąd ustalił, że dnia 30 czerwca 2006 r. powódka złożyła sprzeciw od wydanego w tym samym dniu orzeczenia Samorządowego Kolegium Odwoławczego, oddalającego jej wniosek o ustalenie, że aktualizacja opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowej jest nieuzasadniona. W oddalonym wniosku, który zgodnie z art. 80 ust. 2 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jedn.: Dz. U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603 ze zm., dalej – u.g.n.) zastępuje pozew, jako pozwany został wskazany Prezydent Miasta P. Reprezentujący powódkę w postępowaniu sądowym profesjonalny pełnomocnik procesowy nie zmienił oznaczenia strony pozwanej. Podkreślając, że stwierdzonego braku w zakresie zdolności sądowej pozwanego nie da się uzupełnić, Sąd Rejonowy odrzucił pozew na podstawie art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c.

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy w P. oddalił zażalenie powódki. Sąd odwoławczy nie podzielił zarzutu, że zdolność sądowa pozwanego wynika z art. 80 ust. 1 u.g.n. Ponadto podkreślił, że ustanowiony w sprawie dnia 12 lutego 2007 r. profesjonalny pełnomocnik procesowy powódki powinien z własnej inicjatywy podjąć czynności zmierzające – ze względu na błędne oznaczenie strony pozwanej przez działającą samodzielnie powódkę – do wskazania w sprawie właściwego pozwanego.

W skardze kasacyjnej, opartej na obu podstawach, pełnomocnik powódki zarzucił naruszenie art. 80 ust. 1 u.g.n. przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, art. 64 k.p.c. przez jego zastosowanie oraz obrazę art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 i art. 397 § 2 k.p.c., art. 199 § 2 i art. 350 k.p.c. Powołując się na te podstawy, wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienie i orzeczenia Sądu Rejonowego o odrzuceniu pozwu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z uzasadnienia pierwszej podstawy skargi kasacyjnej wynika, że zaskarżone postanowienie zostało wydane z naruszeniem prawa materialnego „przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, a w szczególności przez oczywiste naruszenie art. 80 ust. 1 u.g.n. przez uznanie, że Prezydent Miasta P. nie ma zdolności sądowej do występowania w niniejszej sprawie w charakterze pozwanego oraz art. 64 k.p.c. przez jego zastosowanie w sytuacji, gdy art. 64 k.p.c. jako przepis ogólny wobec szczególnego przepisu art. 80 ust. 1 u.g.n. nie miał w sprawie zastosowania”.

Przede wszystkim zarzut naruszenia art. 80 ust. 1 u.g.n. i art. 64 k.p.c. w sposób wskazany przez skarżącą nie uzasadnia oparcia skargi kasacyjnej na pierwszej podstawie, ponieważ została ona zarezerwowana dla naruszeń prawa materialnego. Tymczasem przytoczony zarzut – abstrahując od oceny jego zasadności – dotyczy kwestii zdolności sądowej, która niewątpliwie należy do zagadnień prawa procesowego, a nie prawa materialnego. Zdolność sądowa oznacza bowiem zdolność do zajmowania pozycji podmiotu postępowania cywilnego i jest regulowana przez przepisy prawa procesowego. Zatem już błędne ułożenie omawianego zarzutu w ramach pierwszej zamiast drugiej podstawy kasacyjnej przesądza o uznaniu opartej na art. art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. podstawy rozpoznawanej skargi kasacyjnej za nieuzasadnioną.

Nieżalenie od tego, nie ma też merytorycznych podstaw do stwierdzenia, że zaskarżone postanowienie zostało wydane z naruszeniem art. 80 ust. 1 u.g.n. i art. 64 k.p.c. Wbrew zarzutowi skarżącej przepis art. 80 ust. 1 u.g.n. nie może być traktowany jako *lex specialis* w stosunku do art. 64 k.p.c. Przyjęcie takiej relacji między wymienionymi przepisami wyklucza przede wszystkim całkowicie odmienny przedmiot regulacji obu przepisów. Z treści art. 80 ust. 1 u.g.n. wynika jednoznacznie, że w ogóle nie dotyczy on kwestii zdolności sądowej, a reguluje jedynie sposób i konsekwencje wniesienia przysługującego właściwemu organowi lub użytkownikowi wieczystemu sprzeciwu od orzeczenia samorządowego kolegium odwoławczego w sprawie aktualizacji opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowej. Nie ma zatem podstaw do uznania, że art. 80 ust. 1 u.g.n. stanowi przepis szczególny w stosunku do art. 64 k.p.c. w zakresie

dotyczącym kwestii zdolności sądowej w procesie wszczętym w sprawie aktualizacji opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowej.

Naruszenie art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 i 397 § 2 k.p.c. polega – zdaniem skarżącej – na niedostatecznym wyjaśnieniu podstawy prawnej zaskarżonego postanowienia, „w szczególności przez brak uzasadnienia stosowania przepisu art. 64 k.p.c., a nie przepisu art. 80 u.g.n. w sytuacji występowania oczywistej kolizji obu przepisów i w sytuacji, gdy art. 64 k.p.c. jako przepis ogólny wobec szczególnego przepisu art. 80 ust. 1 u.g.n. nie miał w sprawie zastosowania”.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. jest uzasadniony, jeżeli zaskarżone orzeczenie z powodu istotnych braków w uzasadnieniu nie poddaje się kontroli kasacyjnej (por. wyrok Sąd Najwyższego: z dnia 26 listopada 1999 r., III CSK 460/98, OSNC 2000, nr 5, poz. 100 i z dnia 17 marca 2006 r., I CSK 63/06, niepubl.). Skarżąca nie wykazała, aby uzasadnienie zaskarżonego postanowienia było dotknięte takimi wadami. Poza tym omawiany zarzut został oparty – jak wykazano wyżej – na błędnym założeniu, że między art. 80 ust. 1 u.g.n. i art. 64 k.p.c. zachodzi kolizja wymagająca rozstrzygnięcia według zasady *lex specialis derogat legi generali*. W konsekwencji nie było potrzeby – wbrew przekonaniu skarżącej – rozstrzygnięcia kolizji obu przepisów i przedstawiania odpowiedniego uzasadnienia. Zarzut naruszenia art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 i art. 397 § 2 k.p.c. należało więc uznać za nieuzasadniony.

Naruszenia art. 199 § 2 i art. 350 k.p.c. przez ich niezastosowanie skarżąca dopatrzyła się w odrzuceniu pozwu bez wezwania jej do usunięcia braku formalnego stanowiącego przyczynę odrzucenia.

Z wiążących w postępowaniu kasacyjnym ustaleń stanowiących podstawę faktyczną rozstrzygnięcia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) wynika, że skarżąca, będąca użytkownikiem wieczystym nieruchomości gruntowej Skarbu Państwa, wskazała – jako pozwanego w sprawie – Prezydenta Miasta P. i oznaczenia strony pozwanej nie zmieniła, mimo że od dnia 12 lutego 2007 r. działała w sprawie z profesjonalnym pełnomocnikiem. Pozew zatem – jak trafnie uznał Sąd

odwoławczy – podlegał odrzuceniu, ponieważ będący organem wykonawczym miasta na prawach powiatu (gminy) Prezydent Miasta P. nie ma zdolności sądowej (art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c.). Błędne jest przekonanie skarżącej, że stwierdzony brak zdolności sądowej strony pozwanej podlegał usunięciu. Uzupełnienie w zakresie zdolności sądowej na podstawie art. 199 § 2 w związku z art. 70 k.p.c. dotyczy bowiem tylko braków usuwalnych. Tymczasem stwierdzony w sprawie brak zdolności sądowej ma charakter nieusuwalny. W doktrynie i judykaturze przyjmuje się zgodnie, że brak zdolności sądowej nie może być uzupełniony na podstawie art. 70 k.p.c. przez wstąpienie do udziału w sprawie podmiotu posiadającego tę zdolność w miejsce podmiotu nieposiadającego zdolności sądowej. Ponieważ brak zdolności sądowej odnosi się do podmiotu będącego stroną procesową, to konieczną przesłanką uzupełnienia tego braku jest zachowanie tożsamości stron, a więc takiego stanu rzeczy, w którym zarówno przed uzupełnieniem, jak i po uzupełnieniu braku zdolności sądowej stroną pozostaje ta sama jednostka (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 2001 r., III CZP10/01, OSNC 2001, nr 10, poz. 147). W rozpoznawanej sprawie ten warunek nie zostałby spełniony, ponieważ w miejsce pozwanego Prezydenta Miasta P. musiałby wstąpić Skarb Państwa. Tymczasem przepis art. 70 k.p.c. wyklucza wyeliminowanie jednostki pierwotnie wskazanej jako strona i wprowadzenie w jej miejsce do procesu zupełnie innego podmiotu, posiadającego zdolność sądową (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 września 2004 r., I CK 131/04, OSNC 2005, nr 9, poz. 156).

Podnosząc w ramach drugiej postawy kasacyjnej zarzut naruszenia art. 350 k.p.c., skarżąca nie wyjaśniła, na czym polega jego naruszenie i jaki mogło mieć ono wpływ na wynik sprawy. Uzasadnienie podstawy kasacyjnej zostało bowiem ograniczone do wyjaśnienia naruszenia art. 199 § 2 k.p.c. Omawiany zarzut nie podaje się zatem kontroli kasacyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 1997 r., III CKN 13/97, OSNC 1997, nr 8, poz. 114). Ubocznie należy jedynie zauważyć, że przepis art. 350 k.p.c. dotyczy prostowania omyłek sądu. Sprostowanie omyłek dotyczących oznaczenia stron jest zatem możliwe jedynie wówczas, gdy są one następstwem niestaranności sądu. Na podstawie art. 350 k.p.c. nie może natomiast dochodzić do podmiotowego przekształcenia powództwa, z obejściem właściwych przepisów (art. 194-198 k.p.c.). Zmiana oznaczenia strony na podstawie art. 350 k.p.c. jest możliwa jedynie wtedy, gdy

w sentencji orzeczenia sąd oznaczył stronę niezgodnie z zebrany w sprawie materiałem. Jest ona zatem niedopuszczalna wówczas, gdy powód wskazał jako stronę pozwaną osobę nie posiadającą zdolności sądowej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 1998 r., II CKN 817/97, OSNC 1999, nr 1, poz. 16 i postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 października 1982 r., II CZ 122/82, niepubl.).

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji postanowienia (art. 398¹⁴ k.p.c.).